

ARVIOINTIKERTOMUS 2021

Tarkastuslautakunta 23.5.2022

Sisällys

1. Tarkastuslautakunnan toiminta	2
2. Kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden kehitys	4
3. Toimintaan liittyvät epävarmuustekijät	12
4. Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumisen arviointi	13
5. Konserniyhteisöjen vuositavoitteiden toteutumisen arviointi	22
6. Yhteenveto tarkastuslautakunnan havainnoista	27
7. Arviointikertomuksen hyväksyminen	28

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on valmistella valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu arvioida, onko toiminta ollut tuloksellista ja tarkoituksenmukaista. Tehtävä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tilikaudella 2021 käytiin Suomessa kunnallisvaalit. Tilikautta 2021 arvioiva tarkastuslautakunta valittiin tehtävänsä 19.8.2021 (§ 38). Jäseniksi kuluvalle valtuustokaudelle valittiin seuraavat jäsenet ja varajäsenet (kokoonpanoa muutettiin yhden jäsenen osalta kokouksessa 19.10.2021 vaalikelpoisuuslainsäädännöstä johtuen):

Jäsen	Varajäsen
Pentti Paananen, pj.	Anneli Helander
Tauno Mäkelä, vpj.	Pekka Pietiläinen
Kyllikki Lahtinen	Anna-Maija Koskinen
Seppo Tamminen	Keijo Neulaniemi
Laura Linkoneva	Severi Yläjärvi

Tarkastuslautakunnan sihteerinä toimi erityisasiantuntija, tarkastaja Kirsi Pelvola BDO Oy:stä.

Arviointivuoteen 2021 kohdistui 9 kpl kokouksia. Tarkastuslautakunta sai kokouksissaan johdon antamia selvityksiä koko konsernin toimintaan liittyen.

Tilintarkastajan toiminta

Tarkastuslautakunnan on myös huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen valvonnan sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämisestä.

Kaupungin tilintarkastajana toimi vuonna 2021 JHT Nina Nieminen BDO Audiator Oy:stä. Tilintarkastaja raportoi tarkastuslautakunnalle tilikautta 2021 koskevista tarkastushavainnoista. Tarkastuslautakunta päätti lisäksi käynnistää laajennetun tilintarkastuksen liittyen lukuisiin epäselvyyksiin mm. sopimusasioissa.

Sidonnaisuuksien valvonta

Tarkastuslautakunnan tehtävä on valvoa kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa tehtävän vastaanottamisesta. Ilmoitukset saatetaan valtuustolle tiedoksi.

Sidonnaisuusilmoitusten käsittely lautakunnassa ei toteutunut suunnitellusti kaupungin hallinnossa ilmenneistä järjestelmäteknisistä syistä johtuen. Tarkastuslautakunta ei ole voinut käsitellä ilmoituksia eikä saattaa niitä valtuustolle tiedoksi. Prosessissa olevat ongelmat tulee saattaa kuntoon viivytyksettä. Lisäksi valtuustoryhmissä olisi hyvä käydä periaatekeskustelu, jossa selvitetään lakisääteistä ilmoitusvelvollisuutta luottamushenkilön näkökulmasta.

Esteellisyys

Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät ole esteellisyysäännöksistä johtuen osallistuneet arviointiin seuraavilta osin:

- Pentti Paananen: kaupunginhallituksen alainen toiminta 9.8.2021 saakka, Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy 21.12.2021 saakka.
- Kyllikki Lahtinen: Justiina Ateriapalvelut Oy

Vuoden 2020 arviointikertomuksen vastineen analyysi

Kaupunginhallitus käsitteli vastineensa vuoden 2020 arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin kokouksessaan 11.10.2021.

Yleishuolena vuosittain esitetty toiminnallisten tavoitteiden täsmällinen asettaminen sekä niistä ymmärrettävästi raportointi oli yksi edellisen tarkastuslautakunnan esittämä havainto. Vastineen mukaan tavoiteasetantaa ja raportointia aiotaan kehittää vuoden 2022 talousarviossa ja tilinpäätöksessä. Myös konsernin tavoitteita ja konserniohjauksen prosesseja aiotaan kehittää. Kehittämisen suunta on tarkastuslautakunnan mielestä oikea. Tarkastuslautakunta arvioi tätä kokonaisuutta vuoden kuluttua ja myös osana tätä arviointikertomusta. Kaupungin elinvoiman kannalta on tärkeää, että myös konserniyhteisöissä toimitaan tuloksellisesti omistajan tahtoa noudattaen.

Huoli talouden suunnittelusta ja ohjauksesta oli edellisen tarkastuslautakunnan toimesta tarpeellinen. Toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi eivät olleet riittäviä, ja vastineessa on tuotu esiin käsitys siitä, mistä talouden seurannan ja raportoinnin puutteet osin johtuivat. Tarkastuslautakunta toivoo, että talouden sopeuttamistoimien vakiinnuttaminen osana avainhenkilöiden kaupunkiin sitouttamista toteutuisi jatkossa. Työhyvinvoinnin, työrauhan ja osaamisen varmistaminen on aivan keskeistä kaupungin elinvoiman kehittymisen kannalta jatkossa.

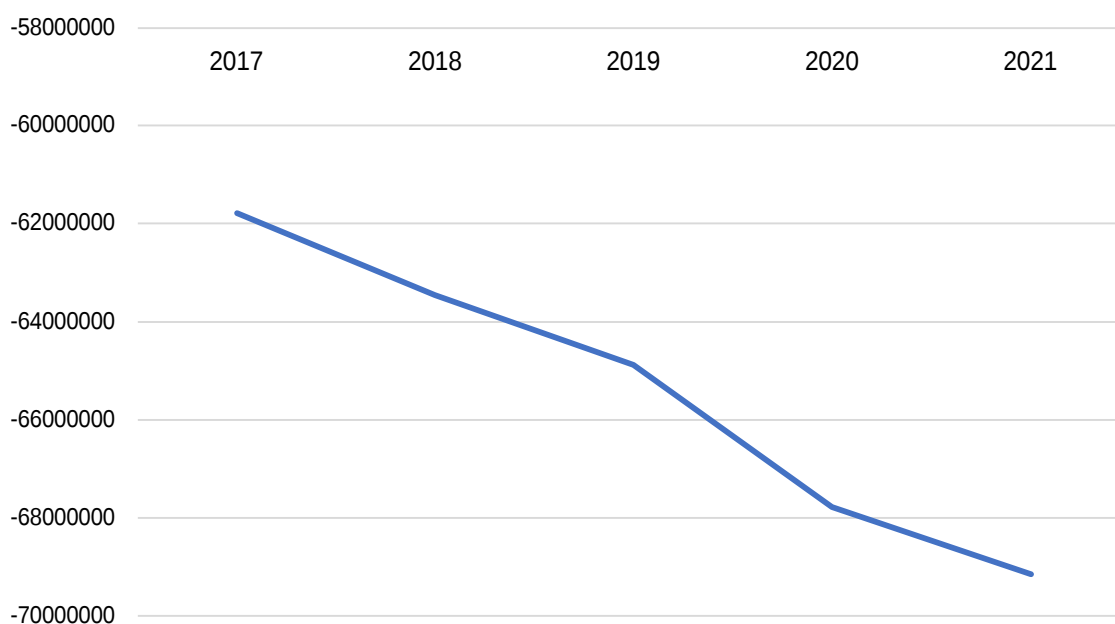
Yleisesti ottaen vastine on selkeä ja ymmärrettävä.

2. Kaupungin ja kaupunkikonsernin talouden kehitys

Kaupungin toimintatuotot olivat päättyneellä tilikaudella noin 19,1 milj. euroa ja kasvoivat edellisvuodesta yli kahdella miljoonalla (toimintatuotot olivat 17,3 milj. euroa v. 2020). Valtion koronatuotet kirjattiin tilikaudella 2021 tuottoihin toisin kuin edellisvuonna, jolloin ne kirjattiin valtionosuuksiin. Tämä muutos näkyy siten sekä tuotoissa että valtionosuuksissa.

Toimintakulut myös kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna, toimintakulut olivat 88,3 milj. euroa (85,1 milj. euroa vuonna 2020).

Toimintakate kuvaa toimintakulujen ja -tuottojen välistä erotusta, joka kunnallistaloudessa on aina miinusmerkkinen, koska merkittävimmät tuloerät, verotulot ja valtionosuudet esitetään tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen jälkeen. Toimintakate ilmoittaa, paljonko käytötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

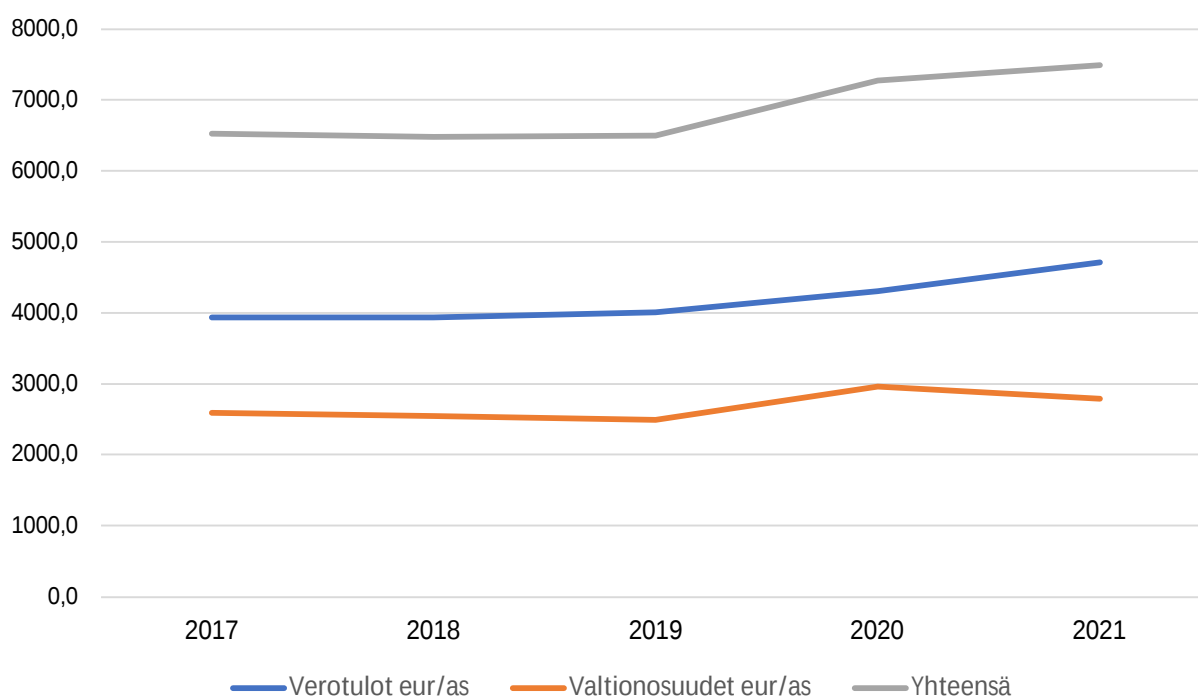
Kuvio 1. Toimintakatteen kehitys kaupungissa vuosina 2017–2021

Tilinpäätöksen mukaan kunnan toimintakate laski jälleen edellisvuoden tasosta. Toimintakate oli -69,1 miljoonaa euroa.

Verotulot kasvoivat edellisvuodesta. Verotulojen kertymä oli 45,1 milj. euroa (2020 kertymä oli 41,7 milj. euroa). Verotulojen kasvu oli tyypillinen ilmiö koko Suomessa päättyneellä tilikaudella. Tilikaudelle 2021 tehtiin korotus tuloveroprosenttiin, korotus oli 0,5 % veroprosentin ollessa 22,5. Korotuspäätöstä tehdessä odotus oli, että verotulot kasvavat 700 tuhatta euroa korotuksen myötä. Verotettava tulopohja myös parani tilikaudella 2021.

Valtionosuuksia kertyi vähemmän kuin edellisvuonna, kertymä vuonna 2021 oli yhteensä 26,7 milj. euroa (vuonna 2020 yhteensä 28,7 milj. euroa). Kokonaisuutena kaupungin suurin tuloerä, verotulot ja valtionosuudet, kasvoivat vuonna 2021 (71,8 milj. euroa) hieman vuodesta 2020 (yhteensä 70,4 milj. euroa).

Seuraava kuvio osoittaa, että verotulojen ja valtionosuuksien kertymä asukasta kohden on viiden vuoden tarkastelujaksolla ollut varsin tasaista ennen korona-aikaa. Sekä epävarmasta valtiontaloudesta että kaupungin omasta taloudellisesta tilanteesta johtuen kaupungin ei ole kuitenkaan syytä juhlistaa parempia tilikausia, vaan on varauduttava siihen, että valtionavut voivat vastaavasti pienentyä tulevinä vuosina. Myös verotulojen kehitys tulee muuttumaan sote-uudistuksen myötä.

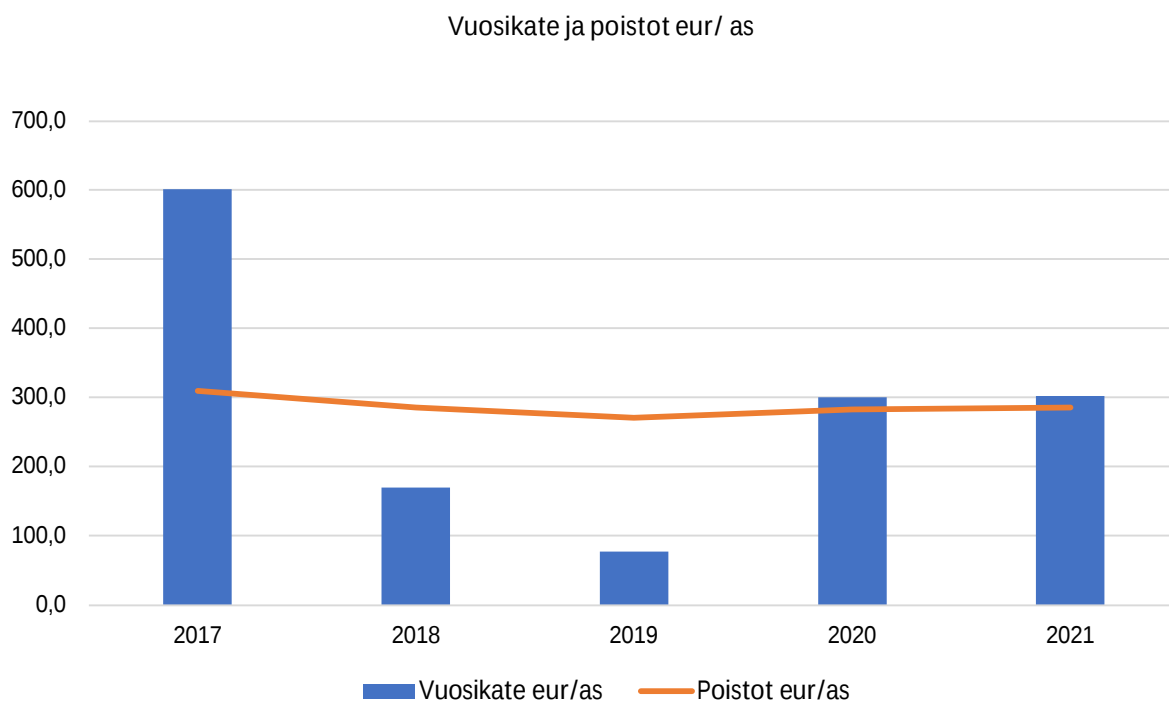
Kuvio 2. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2017–2021, euroa/asukas

Kaupungin asukasmäärä on kehittynyt viisivuotisjaksolla seuraavasti. Asukasmäärä on laskenut 744 asukkaalla.

2017	2018	2019	2020	2021
10 320	9 985	9 861	9 686	9 576

Vuosikate osoittaa kunnan tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoitukseen ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, tulorahoitus on riittävä. Seuraavassa kuviossa esitetään, miten vuosikate on kattanut poistot

vuodesta 2017 lähtien. Vuonna 2021 vuosikate asukasta kohden oli 302,10 euroa, mikä kattoi poistot. Poistot olivat 285,80 euroa per asukas. Tällä tunnusluvulla tarkasteltuna tulorahoitus oli riittävä vuonna 2021. Investointeihin vuosikatteesta ei kuitenkaan jäänyt juuri mitään, tosin investointeja ei myöskään toteutettu tilikaudella suunnitellusti.

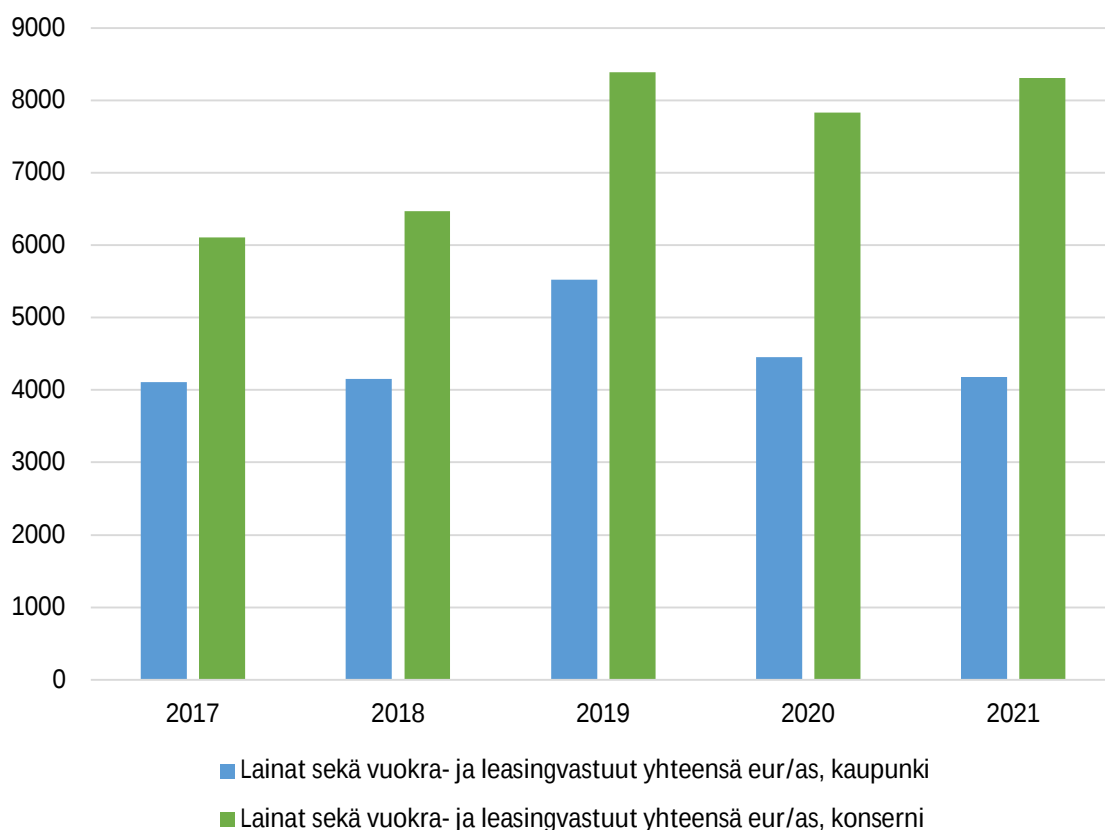
Kuvio 3. Kaupungin vuosikate ja poistot 2017–2021, euroa/asukas

Kaupungin osalta asukasta kohden laskettu lainakanta laski 266 eurolla edellisvuodesta. Myös konsernissa lainakanta pieneni edellisvuodesta 579 eurolla asukasta kohden. Olen-
naista on kuitenkin tarkastella lainoja sekä leasing- ja vuokravastuita kokonaisuutena, koska asukas maksaa nämä kaikki, oli velka muodossa tai toisessa.

Seuraavassa taulukossa näkyy näiden vastuiden kertymä kaupungissa ja konsernissa. Taulukosta näkee, että asukasta kohden lainat ovat laskussa mutta vuokra- ja leasingvastuut ovat kasvussa. Tunnuslukuihin vaikuttaa laskeva asukasmäärä.

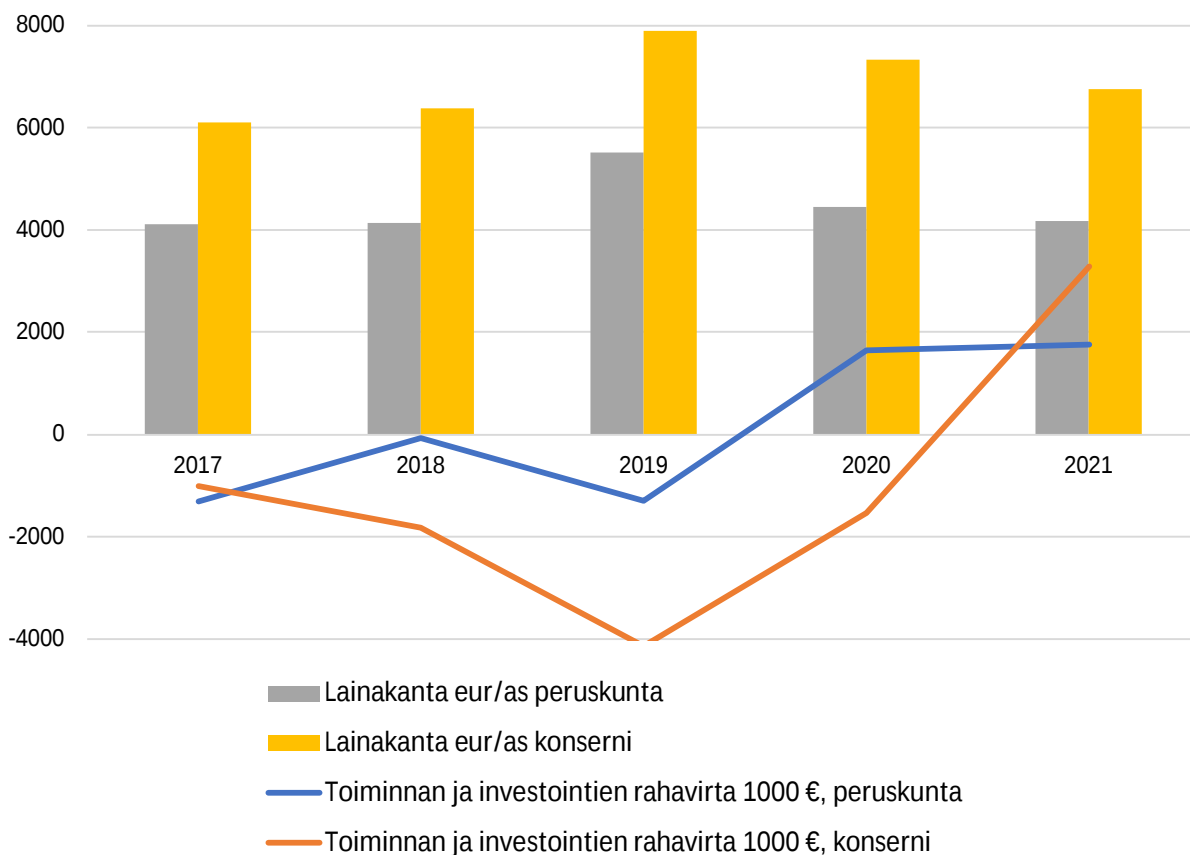
1 000 eur	2017	2018	2019	2020	2021
Lainat eur/as, kaupunki	4 104	4 140	5 509	4 442	4 176
Lainat eur/as, konserni	6 103	6 377	7 894	7 332	6 753
Vuokra- ja leasingvastuut eur/as, kaupunki	0	11	11	8	5
Vuokra- ja leasingvastuut eur/as, konserni	0	90	491	500	1 552
Lainat ja vuokravastuut yhteensä eur/as, kaupunki	4 104	4 151	5 520	4 417	4181
Lainat ja vuokravastuut yhteensä eur/as, konserni	6 103	6 467	8 385	7 832	8 305

Taulukko 1. Lainojen sekä vuokra- ja leasingvastuiden kehitys kaupungissa ja konsernissa, eur/as

Kuvio 4. Lainat sekä vastuut yhteensä kaupungissa ja konsernissa 2017–2021

Toiminnan ja investointien rahavirta on tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Niin kaupungin kuin konserninkin toiminnan ja investointien rahavirta oli positiivinen tilikaudella 2021.

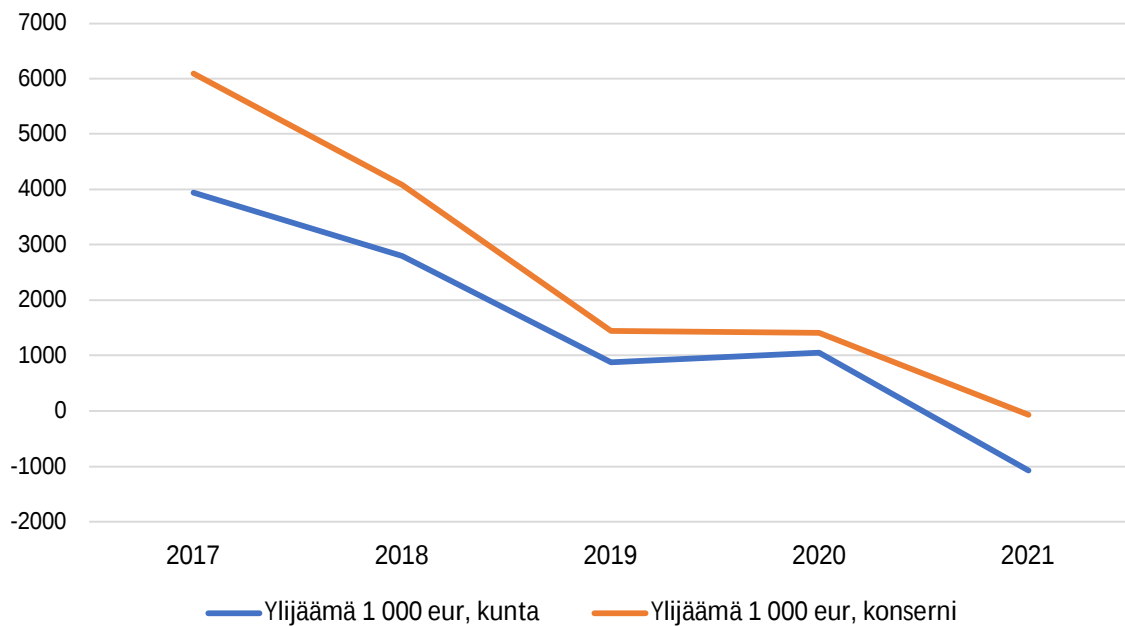

Kuvio 5. Toiminnan ja investointien rahavirran ja lainakannan kehitys kaupungissa ja konsernissa 2017–2021

Kuvio näyttää, että tilanne parani vuonna 2021 aiempaan verrattuna. Toiminnan ja investointien rahavirta oli ensimmäistä kertaa positiivinen koko tarkastelujaksolla myös konsernin osalta.

Tilinpäätöksen mukaan kaupungin vuoden 2021 tuloslaskelma osoittaa 161 tuhatta euroa ylijäämää (konsernissa ylijäämää 831 tuhatta euroa). Talousarvio toteutui ilman merkittäviä menoylityksiä. Suurimmat ylitykset toteutuivat sote-palvelujen kohdalla, joiden kulut kasvoivat edellisvuodesta.

Tilikauden ylijäämä (alijäämä) kirjataan taseeseen ylijäämäksi (alijäämäksi). Kaupungilla on nyt taseessaan alijäämää 1,07 milj. euroa ja konsernilla alijäämää 62,2 tuhatta euroa. Tilinpäätöksessä on oikaistu edellisille tilikausille 2,3 milj. euron erä Mäntän Terveys Oy:n las-kuja, mikä on vaikuttanut taseeseen kertyneeseen ylijäämään (alijäämään). Tämän vuoksi kunnan osalta tilikaudet eivät ole täysin vertailukelpoisia.

Kuvio 6. Kaupungin ja konsernin kumulatiivinen ylijäämä 2017–2021

Kaupunki lähestyy erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä (kriisikuntatarkastelu).

Arviointimenettely voidaan käynnistää 1)		Tilanne
Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määrääjassa.		Taloussuunnitelma 2022–2024 on alijäämäinen.
TAI arviointimenettely voidaan käynnistää 2)		
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa		Ei täyty
TAI arviointimenettely voidaan käynnistää 3) jos kahtena vuonna peräkkäin kaikki nämä täyttyvät:		
Kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %		Ei täyty
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti		Täyttyy
Asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla		Vertailutieto ei saatavissa
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8		Ei täyty

Taulukko 2. Kriisikuntamenettelyn uusi kriteeristö ja kriteerien täyttyminen kaupungissa

Kaupungin tulee kattaa taloussuunnitelmassa taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määrääjassa. Taloussuunnitelma vuosille 2022–2024 on laadittu alijäämäiseksi noin 4,4 milj. euroa. Lisäksi toimintakertomuksen mukaan kaupungissa on rakenteellista alijäämää noin 2,5 milj. euroa. Tällä hetkellä kriisikuntakriteereistä täyttyy veroprosenttia koskeva kriteeri, jonka mukaan veroprosentti saa olla kaksi prosenttiyksikköä enemmän kuin valtakunnallinen keskiarvo. Muut kriteerit eivät täyty.

Investointien toteutuma-aste kaupungin tasolla oli heikko. Määrärahat olivat noin 6 milj. euroa alkuperäisessä talousarviossa, ja toteuma oli 1,2 milj. euroa. Suurimmat investoinnit kohdistuivat katuverkkoon, muun muassa Teeripolun perusparannukseen ja Poukantien peruskorjaukseen.

Suurin yksittäinen investointimeno vuoden 2021 talousarviossa oli Sassin maa-alueen hankinta 3 milj. euroa, mikä ei toteutunut, koska hanke oli täytäntöönpanokielossa ja myöhemmin hallinto-oikeuden kumoama. Muiden investointien menot olivat 2,5 milj. euroa, ja näiden menojen rahoitusosuudet 772 tuhatta euroa. Investointien nettomenot olivat siten talousarviossa yhteensä 1,76 milj. euroa. Investointitulot jäivät myös heikoksi. Suurin investointitulo talousarviossa oli Sassin maa-alueen myynti 3,5 milj. euroa, mikä ei toteutunut edellä kuvatusta syystä.

Talousarvio 2021 sisälsi virheellisiä kirjauksia. Esimerkiksi henkilöstöhallinnon menoja oli budjetoitu tuloksi. Myös tilikauden ensimmäinen osavuosikatsaus oli laadittu virheellisesti. Tilinpäätöksessä 2021 oikaistiin edellisten vuosien tilikauden tulosta noin 2,3 milj. euron edestä, jonka jälkeen taseen kumulatiivinen alijäämä on 1,07 milj. euroa. Talousarvion ja tilinpäätöksen tietoihin on ollut suhtauduttava varauksella. Oikaisutoimenpiteet ovat työllistäneet kaupungin uutta henkilökuntaa merkittävästi.

Kaupunki lähestyy erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyä. Vuonna 2021 käynnistettiin uusi tasapainottamistyö, mutta työ jäi tilikaudella kesken. Uusi tasapainottamisohjelma valmistuu vuoden 2022 aikana. Tasapainottamistoimenpiteiden tulee olla konkreettisia ja toteutumisesta tulee raportoida toimintakertomuksessa.

Investoinnit olivat päättyneellä tilikaudella pienimuotoisia. Sassin alueen maakaupat eivät toteutuneet suunnitellusti.

Konsernissa on laina- sekä vuokra- ja leasingvastuut yhteensä 8 305 euroa per asukas, mikä on korkea. Olennaista on tarkastella lainoja sekä leasing- ja vuokravastuita kokonaisuutena, koska asukas maksaa nämä kaikki, oli velka muodossa tai toisessa. Merkitystä ei ole myöskään sillä, onko velka kaupungin vai konsernin taseessa. Asukkaan näkökulmasta tilanne pahenee, koska maksajia on joka vuosi entistä vähemmän.

3. Toimintaan liittyvät epävarmuustekijät

Kaupungissa on ollut viime vuosina useita toimintaan ja talouteen liittyviä epävarmuustekijöitä. Näistä on kerrottu sekä tilinpäätöksissä että aiemmissa arviointikertomuksissa. Tätä kokonaisuutta on mahdotonta erottaa toisistaan: ei ole tiedossa täsmällisesti, mikä tekijä on johtanut mihinkin.

Tarkastuslautakuntaa huolettaa epävarmuus siitä, mihin uusi strategia perustuu. Aika näyttää, onko se laadittu realistisista lähtökohdista ja mihin kaupungin tilanne kehittyy. Perusteluja strategian epävarmuustekijöille kerrotaan tässä kappaleessa edempänä. Olennaista kuitenkin on, että strategia on laadittu siitä lähtökohdasta, että kaupungin asukasmäärä on ollut vuosittain laskeva. Luultavasti tilanne tulee olemaan niin vielä jonkin aikaa, ellei aivan merkittäviä elinvoimaa kehittäviä menestystekijöitä keksitä. Riskinottoon ei ole enää varaa.

Kaupunki on kärsinyt useista haasteista, jotka ovat seurausta jo pidemmältä ajalta. Haasteet liittyvät muun muassa konserniohjauksen puutteeseen sekä sisäiseen valvontaan, kuten sopimushallinnan tilanteeseen. Kaupungin kriittisten sopimusten tilanteesta on ollut mahdollista lukea jo aiemmista kaupungin virallisista asiakirjoista sekä edellisestä arviointikertomuksesta. Sopimushallinnan puutteet ovat kaupungille edelleen riski, koska asiakirjoja ei ole dokumentoitu luotettavasti. Kaupungin on syytä varautua siihen, että yllätyksiä voi olla jatkossakin luvassa.

Kaupungin toimintojen kriisiytyessä kaupunki on kärsinyt avaintekijöiden vaihdoksista. Hiljainen tieto ei ole siirtynyt siten, kuin olisi ollut tarvetta. Tarkastuslautakunnalla ei ole täsmällistä käsitystä siitä, mistä avainhenkilöiden vaihdokset tarkasti ottaen ovat johtuneet. Edellä mainittu dokumentaation puute aiheuttaa paineita myös nykyisen johdon toiminnalle jatkossa.

Talouden tasapainotuksen epäonnistumisen riski on myös tiedostettava. Taloutta ei voi erottaa toiminnasta, jolloin talouden tasapainotus voi vaatia merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Tilinpäätöksen mukaan mm. henkilöstöraportin tietoja ei voida varmentaa, koska uuden järjestelmän käyttöönoton vaiheessa tiedot eivät siirtyneet uuteen palveluntuottajan järjestelmään aukottomasti eikä uusi järjestelmä tuottanut kaikkia kaupungin tarvitsemia tietoja.

Kaupunki on kuntalain mukainen kriisikunnan esimerkki, jolloin jokaisen työntekijän, viranhaltijan ja päätöksentekijän on kaikilla tasoilla tunnistettava merkityksensä ja vastuunsa osana kaupungin elinvoimaisuuden kehittämistä.

4. Valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan lakisääteinen tehtävä on arvioida, miten valtuuston asettamat toiminnalliset vuositavoitteet ovat kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Arviointi tehdään tilinpäätöstietojen pohjalta. Tarkastuslautakunta osoittaa seuraavissa taulukoissa oman näkemyksensä siitä, miten tavoite on toteutunut. Jos tavoitteen asettelu, tavoitetila, tavoitteen muotoilu tai toteutumisesta raportointi on epäselvä, toteumaa ei ole voitu arvioida.

Konsernipalveluille asetettiin 10 vuositavoitetta, jotka oli talousarviossa jaettu eri yksiköille. Tavoitteista yksikään ei toteutunut sellaisenaan. Eniten jäi toteutumatta yleishallinnon ja HR- ja viestintäpalveluiden tavoitteista. Konsernipalveluiden vuotta 2021 leimasivat erityisesti runsaat henkilöstövaihdokset, millä oli väistämättä vaikutuksia tavoitteiden toteutumiseen. Kun useampi keskeinen hallinnon viranhaltija lähti kaupungin palveluksesta lyhyellä aikavälillä, ei uusien perehdytykseen käytetty lainkaan aikaa. Tämä on ollut uusille johtaville viranhaltijoille haaste. Erityistä haastetta on aiheuttanut dokumentaation puute erityisesti kaupungin tekemien sopimusten osalta. Henkilöstöasioissa on luvassa myös lisää muutoksia, kun hyvinvointialueen toiminta alkaa vuoden 2023 alussa.

Tavoitteita jäi toteutumatta myös digitalisaatioon liittyen. Uusia järjestelmiä otettiin käyttöön, mutta automatisoinnit ja järjestelmien käyttöönotot eivät ole sujuneet tavoitetason mukaisesti, vaan uudet järjestelmät ovat pahimmillaan jopa lisänneet henkilöstön työmäärää.

Kuntalaisosallisuuden kehittäminen (KH ja yleishallinto)	Ei toteutunut
Elinvoimaisuuden ja yrittäjyyden edistäminen (KH ja yleishallinto)	Ei toteutunut
Päätösvalmistelun laadun parantaminen	Toteutui osittain
Kaupungin ulkoisen ja sisäisen viestinnän kehittäminen (KH ja viestintäpalvelut)	Toteutui osittain
Kaupunkikonsernin asiakaspalvelun kehittäminen (KH ja viestintäpalvelut)	Ei toteutunut
Kaupunkikonsernin osaamisen kehittäminen (HR ja viestintäpalvelut)	Ei toteutunut
Sisäisen palvelutuotannon kehittäminen (HR ja viestintäpalvelut)	Toteutui osittain
Uuden palkkajärjestelmän käyttöönotto (sisäiset tukipalvelut)	Toteutui osittain
Toiminta- ja taloustilaston digitalisoituminen (sisäiset tukipalvelut)	Toteutui osittain
Tietosuoja ja tietoturvallisuuden kehittäminen (sisäiset tukipalvelut)	Ei toteutunut

Sosiaali- ja terveystalvelujen vuositalvelitteista toteutui viisi. Kolme toteutui osittain, kaksi ei toteutunut lainkaan.

Ajan tasalla olevat talvelut: varmistetaan kaupungin vastuulla olevien lähipalveluiden saatavuus, monipuolisuus ja laadukkuus (sosiaali- ja terveystalvelut)	Toteutui
Ajan tasalla olevat talvelut: digitalisaation suomia mahdollisuuksia hy�dynnet��n optimaalisesti kaikessa toiminnassa (sosiaali- ja terveystalvelut)	Toteutui osittain
Tehd��n asiakkaiden talvelut sujuviksi yhteistyöllä (sosiaali- ja terveystalvelut)	Ei toteutunut
Asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään monipuolisesti (sosiaali- ja terveystalvelut)	Toteutui osittain
Yhteistyön tiivistäminen lapsiperheid��n ja nuorten talvelujen toteuttamisessa (sosiaalitalvelut)	Toteutui osittain
Kanta-talveluun liittymisen valmistelu (sosiaalitalvelut)	Toteutui
Pirkanmaan maakuntayhteisty��n hyödyntäminen (sosiaalitalvelut)	Toteutui
Ikäihmisten toimintakyvyn tukeminen (vanhus- ja vammaistalvelut)	Toteutui
Ajan tasalla olevat talvelut: rakenteet ja prosessit ovat tarkoituksenmukaisia, toimivia ja tehokkaita (vanhus- ja vammaistalvelut)	Ei toteutunut
Pirkanmaan maakuntayhteisty��n hyödyntäminen (vanhus- ja vammaistalvelut)	Toteutui

Tilinpäätöksessä on oikaistu edellisille tilikausille noin 2,3 milj. euron erä M  nt  nvuoren Terveys Oy:n laskuja vuosilta 2019  2020. Aiemmassa tilinpäätöksessä laskut olivat eränä ta-seessa molemmin puolin. Talvelu on saatu vuosina 2019  2020, kuin myös laskutkin.

Sote-talvelujen sisältöjä ja toiminnallisuutta on kehitetty PirSOTE-hankkeeseen osallistu-malla yhteistyössä muid  n Pirkanmaan kuntien kanssa. Syksyllä 2021 alkoi hyvinvointialu-teen valmistelutyö ja siihen liittyvä tietoj  n kerääminen. Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan sinä aikana, kun sote on valtion taholla ollut valmistelussa, ovat kaupunki ja Pihla-jalinn   suunnitelleet, mitä liikkeitä pitäisi tehdä, jotta muutosvaihe olisi edullisin kummalle-kin osapuolelle. Näihin viittaavat sote-kiinteist  kauppavalmistelut ja siihen liittyvät kuittaus-sopimukset. Käytännön valmistelut ja tietoj  n keruu hyvinvointialueen valmistelussa eivät ole olleet keskiössä.

Myös asiakasmaksulaki uudistui tilikaudella. Muutoksia tuli mm. maksukattoon, asiakkaan oikaisuvaatimusmahdollisuuteen sekä tiedottamiseen asiakkaan oikeuksista. Tilikaudella tuli ilmi M  nt  nvuoren Terveystess   tapahtunut tietosuojarikkomus, jossa noin 250 henkilön terveystietoja oli katseltu ilman hoitosuhdetta. Tietosuojarikkomus on poliisitutkinnassa.

Sote-toiminnassa on kaupungilla ollut paljon ongelmia palveluntuottajan kanssa. Näitä ongelmia, erityisesti laskutusepäselvyyksiä, tulee edelleen ratkoa aktiivisesti osaavien neuvottelijoiden voimin. Tätä työtä on tehty ja osa asioista on saatu ratkaistua.

Mänttä-Vilppulan sairastavuusindeksi oli vuonna 2019 (viimeisen tarkastuslautakunnan käytettävissä oleva tieto) oli Pirkanmaan kunnista kolmanneksi heikoin. Tämä tieto voidaan suhteuttaa siihen, millä tasolla sote-kustannukset kaupungissa ovat suhteessa maakunnan muihin kuntiin.

Sivistyspalvelujen vuositavoitteista toteutui kuusi, kolme toteutui osittain ja kolme ei toteutunut lainkaan. Kahta tavoitetta ei arvioitu. Monessa kohtaa kaupungin talousarviotavoitteet ovat ilmaan jääviä, eikä niillä ole selkeitä mittareita. Tämä korostuu erityisesti sivistystoimen kohdalla. Lisäksi tavoitteita on poikkeuksellisen suuri määrä.

Asiakastiedon kerääminen kerran vuodessa ja tiedon hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä (sivistyspalvelut)	Toteutui osittain
Vanhemmuuden tukeminen (sivistyspalvelut)	Ei toteutunut
Mini-version (päiväkoteihin suunniteltu vertaissovittelu) käyttöönotto	Toteutui
Kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen (sivistyspalvelut)	Toteutui
Laadukas perusopetus (esi- ja perusopetuspalvelut ml. valmistava opetus)	Toteutui
Oppilaan yksilöllinen tukeminen (esi- ja perusopetuspalvelut ml. valmistava opetus)	Ei arvioitu
Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen toimintamalli, Kiva koulu -toiminta (esi- ja perusopetuspalvelut ml. valmistava opetus)	Toteutui osittain
Kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen (esi- ja perusopetuspalvelut ml. valmistava opetus)	Toteutui
Tasapainoinen talous (lukiokoulutus)	Ei arvioitu
Opiskelijamäärän säilyttäminen ja vakauttaminen lisäämällä lukion vetovoimaa ja saavutettavuutta, korkeakouluyhteistyön ja kurssiyhteistyön kehittäminen yhdessä Autere-opiston kanssa (lukiokoulutus)	Toteutui osittain
Hyvät oppimistulokset ja riittävien jatko-opintovalmiuksien tarjoaminen (lukiokoulutus)	Toteutui
Kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen (lukiokoulutus)	Toteutui
Tasapainoinen talous (kansalaisopisto- ja muut sivistyspalvelut)	Ei toteutunut
Monipuolisen opetustarjonnan toteuttaminen tehokkaasti (kansalaisopisto- ja muut sivistyspalvelut)	Ei toteutunut

Sivistystoimessa on tilinpäätöksen mukaan pidetty kiinni tiukasta talouden ohjauksesta. Hallintopalveluiden toiminta ja talous toteutuivat vuonna 2021 suunnitellun mukaisesti. Varhaiskasvatuksen tulos jäi hieman talousarviota heikommaksi ja kansalaisopisto- sekä muiden sivistyspalveluiden määrärahat ylittyivät sisäisten vuokrien merkitsemistävän muutoksen vuoksi, mutta muilta osin sivistystoimessa pysyttiin talousarvion määrärahoissa. Sivistystoimen hankerahoituksen hakeminen ja saaminen oli esimerkillistä kaupungissa.

Varhaiskasvatus sai valtion erityisavustusta tasa-arvoaedistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen vuosille 2020–2021. Hankkeen puitteissa varhaiskasvatukseen palkattiin kaksi lastenhoitajaa, joka mahdollistaa vakituiselle henkilöstölle enemmän aikaa keskusteluihin vanhempien kanssa vanhemmuuteen liittyvissä haasteissa. Joulukuussa 2021 toteutettiin asiakastytytyväisyyskysely, jonka keskimääräinen tulos oli 3 (asteikolla 1–4).

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuonna 2035 on puolet vähemmän 1–6-vuotiaita lapsia kuin vuonna 2015 on ollut. Lapsimäärän lasku tulee pienentämään tuloja valtionosuuksien vähentymisen vuoksi. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluverkkoa on tarkasteltava kriittisesti.

Lukiossa aloitettiin syksyllä 2020 voimakkaat kehitystoimet oppilasmäärän kasvattamiseksi. Lääketieteellis-luonnontieteellinen linja aloitti toimintansa. Vuoden aikana käytiin neuvotteluja korkeakoulujen kanssa korkeakouluopintojen saamiseksi osaksi lukion oppitajontaa. Tarkastuslautakunnan mielestä on hienoa, että kaupungin lukio kehittyy profiloitumalla.

Lukion etäopetus koronasulkujen vuoksi sujui hyvin, mutta aiheutti osalle opiskelijoista motivaatio- ja oppimisvaikeuksia. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että mahdollinen oppimisvaje kurotaan kiinni erilaisin tukitoimin.

Talous- ja palkkahallinnon palveluntuottajan järjestelmissä on kerrottu olleen ongelmia, mikä on aiheuttanut ylimääräistä kuormitusta myös sivistystoimialalle. Kaupungin tulee valvoa etuaan palvelujen saamisessa ja tarvittaessa ottaa käyttöön mahdolliset sanktiot aiheutuneisiin häiriöihin liittyen.

Kulttuuri- ja hyvinvointipalvelujen tavoitteiden toteutumiseen vaikutti koronasulut.

Kulttuuritapahtumien kehittäminen ja tukeminen (kulttuuri- ja matkailupalvelut)	Toteutui
Euroopan kulttuuripääkaupunki -hankkeen ohjelmavalmistelu (Tampere Region 2026) (kulttuuri- ja matkailupalvelut)	Toteutui
Kulttuuri- ja toimintatilojen kehittäminen palvelualueyhteistyöllä (kulttuuri- ja matkailupalvelut)	Toteutui
Matkailu- ja kaupunkimarkkinoinnin toteuttaminen yritysverkostoyhteistyöllä (kulttuuri- ja matkailupalvelut)	Toteutui osittain
Kirjastopalveluiden aktiivinen käyttö (kirjastopalvelut)	Ei toteutunut
Asiakaspalvelun hyvä laatu muuttuneessa henkilöstötilanteessa ja palvelukonseptin ketterä mukauttaminen poikkeustilanteissa (kirjastopalvelut)	Toteutui osittain
Tiedottamisen ja markkinoinnin tehostaminen (kirjastopalvelut)	Toteutui
Nuorten vaikutusmahdollisuuksien parantaminen (nuorisopalvelut)	Ei arvioitu
Nuorisopalveluiden toimintaan osallistuminen ja toiminnan kehittäminen nuorten toiveita huomioiden (nuorisopalvelut)	Ei toteutunut
Nuorisotilojen toimintojen kehittäminen (nuorisopalvelut)	Ei toteutunut
Palveluyhteistyön tiivistäminen (nuorisopalvelut)	Toteutui
Nuorisotyöttömyyden ennaltaehkäisy ja nuorten palveluiden kehittäminen (työllisyys- ja kasvupalvelut)	Toteutui osittain
Työmarkkinatuen kuntaosuuden ja työttömyysprosentin minimoiminen (työllisyys- ja kasvupalvelut)	Toteutui osittain
Työllisyyden edistäminen kuntakokeilun palveluprosessia toteuttamalla, kuntouttavan työtoiminnan tilakysymykset ja palvelun hintarakenne otetaan tarkasteluun (työllisyys- ja kasvupalvelut)	Toteutui osittain
Työllistämisen kuntalisän tunnetuksi tekeminen yrityksissä (työllisyys- ja kasvupalvelut)	Toteutui
Liikuntatilojen ja -paikkojen käyttö (liikunta- ja järjestöpalvelut)	Ei toteutunut
Toimintaympäristön muutokset uima- ja jäähallilla (liikunta- ja järjestöpalvelut)	Toteutui osittain
Tilojen varausjärjestelmän kehittäminen (liikunta- ja järjestöpalvelut)	Ei toteutunut
Liikuntapalveluiden näkyvyyden edistäminen (liikunta- ja järjestöpalvelut)	Toteutui

Tavoite kirjastopalveluiden aktiivisesta käytöstä ei toteutunut, vaikka lainausmäärä kuitenkin lisääntyi edellisvuodesta.

Tarkastuslautakunta pohtii, onko kaupungin tilojen varausjärjestelmä nykyisellään toimiva ja palveleeko se kaupunkilaisten tarpeita sujuvasti. Seuroille tulee tarjota mahdollisuudet heille tarkoituksenmukaisten tilojen saamiseksi ja käyttäjäkunnan mukaisessa mittakavassa. Tämä on tärkeää ennalta ehkäisevässä hyvinvointityössä.

Teknisten palvelujen vuositavoitteista toteutui hieman yli puolet. Pääsääntöisesti jokaiselta vastuualueelta saatiin menoissa säästöä, mutta toisaalta esimerkiksi tuotannonohjausjärjestelmän käyttöönotto ei toteutunut säästötoimenpiteiden vuoksi.

Toiminnan ja talouden tiukka yhteys, asiakastytyväisyyden kohentaminen (teknisen palvelukeskuksen hallinto)	Ei arvioitu
Toiminnan ja talouden tiukka yhteys (teknisen palvelukeskuksen hallinto)	Ei toteutunut
Toimitustuotanto: asiakastytyväisyyden kohentaminen, toiminnan ja talouden tiukka yhteys (kaupunkisuunnittelu- ja joukkoliikennepalvelut)	Ei arvioitu
Lupa- ja asiointipalveluiden saavutettavuuden sekä prosessien tehostaminen: asiakastytyväisyyden kohentaminen, toiminnan ja talouden tiukka yhteys (kaupunkisuunnittelu- ja joukkoliikennepalvelut)	Toteutui osittain
Taidekaupungin saavutettavuuden, elinvoimaisuuden ja vetovoiman vahvistaminen (kaupunkisuunnittelu- ja joukkoliikennepalvelut)	Ei toteutunut
Kaupungin omien kiinteistöjen hoito, ylläpito ja kehittäminen on aktiivista, suunnitelmallista ja jatkuvaa (tilapalvelut)	Toteutui
Rakenteet ja prosessit ovat tarkoituksenmukaisia, toimivia ja tehokkaita (tilapalvelut)	Ei toteutunut
Huolehditaan suunnitelmallisesti, että ihmiset ovat osaamistaan vastaavissa työtehtävissä ja resurssit ovat oikein mitoitettuja suhteessa toimintoihin asiakkaiden tarpeet huomioon ottaen (tilapalvelut)	Toteutui
Toimintojen sopeuttaminen yhteiskunnalliset muutokset, väestökehitys- ja verotuloennusteet sekä ihmisten muuttuvat palvelutarpeet ja kulloinkin käytettävissä olevat resurssit huomioon ottaen (tilapalvelut)	Toteutui
Toimintoja sopeuttaminen ja tehokkuuden lisääminen kaupunkistrategian mukaisesti (infra- ja liikuntapaikkapalvelut)	Toteutui
Toimintoja sopeutetaan yhteiskunnalliset muutokset, väestökehitys- ja verotuloennusteet sekä ihmisten muuttuvat palvelutarpeet ja kulloinkin käytettävissä olevat resurssit huomioon ottaen (infra- ja liikuntapaikkapalvelut)	Ei toteutunut

Teknisten palveluiden palvelutuotantoprosessille ei ole asetettu tavoitteita eikä mittareita, joista kävisi selkeästi ilmi, onko palvelu tuotettu omana työnä vai ostettu ulkopuoliselta tai onko palvelu tuotettu sisäiselle vai ulkoiselle asiakkaalle. Mittarituloksista ei myöskään käy ilmi, kuinka nopeaa tai laadukasta teknisten palveluiden tuottama työ on. Mittareiden valmistelu valtuuston päätettäväksi tulee toteutua substanssityönä jo viranhaltijatasolla.

Tavoite taidekaupungin saavutettavuuden, elinvoimaisuuden ja vetovoiman vahvistamisesta kerrotaan toteutuneen tilinpäätöksen mukaan. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupunkiin on ajateltu rakentaa yksi bussipysäkki, minkä yhteyttä elinvoiman ja vetovoiman lisääntymiseen ei voida todeta.

	Tavoitteiden lkm	Toteutui	Toteutui osittain	Ei toteutunut	Ei voitu arvioida
Konsernipalvelut	10	0 (0 %)	5	5	0
Sosiaali- ja terveystalvet	10	5 (50 %)	3	2	0
Sivistystalvet	14	6 (43 %)	3	3	2
Kulttuuri- ja hyvinvointipalvelut	19	7 (37 %)	6	5	1
Tekniset talvet	11	5 (55 %)	1	3	2
Yhteensä	64	23 (36 %)	18	18	5

Tarkastuslautakunnan arviointi vuositavoitteiden toteutumisesta ja raportoinnista

Peruskaupungille asetettiin yhteensä 64 vuositavoitetta, 14 vähemmän kuin edellisvuonna. Tavoitteista toteutui 23 (33 %). Määrän vähentäminen ja tavoitteiden konkretisoiminen on hyvä suunta. Valtuustotason tavoitteiden määrä on pienelle kaupungille edelleen suurehko. Pienempiä tavoitteita on mahdollista tarkentaa toimialojen käyttösuunnitelmissa, jolloin valtuustotavoitteissa voisi keskittyä vain kaupungin kannalta olennaisimpiin, strategiaa toteuttaviin toiminnallisiin tavoitteisiin. Lisäksi talouden tasapainottamistyö edellyttää sitä, että toiminnan tavoitteet on huolella harkittu. Talouden ja toiminnan tulee tukea toisiaan.

Raportointi on myös paikoin epäselvää, ja osa mittareista vaatii tuekseen myös vertailutietoa, jotta tavoitteen toteutumista on mahdollista arvioida. Esimerkiksi lukio-koulutuksen tasapainoisen talouden mittari vaatii rinnalleen tietoa verrokkikunnista, mutta sitä ei kuitenkaan esitetty. Vuoden 2021 mittarit ovat kuitenkin olleet aiempia vuosia konkreettisempia, mikä on hyvä asia.

Tavoiteasetantaa on edelleen syytä yhtenäistää ja raportointia kehittää. Vuositavoitteen tulee olla konkreettinen ja sille tulee olla sellainen mittari, jolla asian tavoiteltu tila voidaan yksiselitteisesti tilinpäätöksessä todeta. Tilinpäätöksessä on annettava riittävät tiedot toteuman arvioimiseksi. Suositeltavaa on, että tilivelvolliset ottavat myös itse kantaa siihen, toteutuiko tavoite vai ei.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuosi on ollut toiminnallisesti vaikea sekä johtamisessa tapahtuneiden muutosten että pandemian vuoksi. Tilivelvolliset eivät välttämättä ole toimillaan voineet vaikuttaa tavoitteen toteutumiseen, mikä näkyy kokonaisuuksissa. Kaupungin päättäjät ja nykyinen toimiva johto tekevät parhaillaan paljon työtä sen eteen, että toiminnassa ja taloudessa aiemmin ilmenneitä ongelmia saataisiin ratkaistua.

5. Konserniyhteisöjen vuositavoitteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan on mahdollista arvioida konserniyhteisöjen toimintaa pääasiassa tilinpäätöksessä esitettyjen tietojen avulla sekä omistajaohjauksen kautta. Omistajaohjauksella huolehditaan siitä, että kaupungin tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy

Kaukolämpöliiketoiminnan tulevaisuuden varmistaminen.	Ei voitu arvioida
Vesihuolto-liiketoiminnan tulevaisuuden varmistaminen	Toteutui
Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy:n toimintojen innovatiivinen kehittäminen	Ei toteutunut

Mäntän Kaukolämpö ja Vesihuolto Oy:n osalta toiminnallisten tavoitteiden toteumat on raportoitu, tosin ensimmäisen tavoitteen osalta vain osittain, jonka vuoksi sitä ei arvioida. Mittareiden saamat arvot myös puuttuvat raportoinnista, joten tarkastuslautakunta ei kykene muodostamaan omaa käsitystään tavoitteiden toteutumisesta, vaan joutuu luottamaan tilinpäätöksen arvioon. Hintojen kerrotaan olevan alle keskiarvon, mutta olisi mielekästä tietää, mikä hintataso on verrattuna muihin.

Koskelantalot Oy

Maksuvalmiuden parantaminen	Ei toteutunut
Sijoitetun pääoman tuotto	Ei toteutunut
Asuntojen ylikapasiteetin vähentäminen	Ei toteutunut
Asuntokannan kehittäminen	Toteutui osittain
Asiakaspalvelun parantaminen	Ei toteutunut

Tavoitteet toteutuivat heikosti. Koskelantalot Oy:n toiminnallisista tavoitteista keskeisimpänä on edelleen asuntojen ylikapasiteetin vähentäminen ja käyttöasteen nosto. Taloudellisen tilan kehitystä kuvaavat mittarit eivät ole tilikaudella 2021 toteutuneet. Asuntokannan kehittämistä mitattiin lukkoremonteilla. Tavoiteasetantaa tulee kehittää.

Mäntän Jääareena Oy

Yrityksen tilanteen selkiyttäminen	Toteutui
Energiahallista kestävän kehityksen halliksi	Ei voitu arvioida
Henkilökunnan koulutus	Ei toteutunut
Vanha halli	Toteutui osittain

Jääareenan tavoitteet toteutuivat kohtalaisen hyvin. Vanhalle hallille on saatu uusi ostaja, mutta kauppahinnasta on vielä 20 % saamatta. Jääareenalla ei ole omaa suorittavaa henkilökuntaa, joten henkilökunnan kouluttaminen tavoitteena on yhtiön osalta erikoinen. Tavoitteen energiahallista kestävän kehityksen halliksi kerrotaan tilinpäätöksessä toteutuneen. Mitä toimenpiteitä tilikaudella tehtiin, että hallia voidaan kutsua kestävän kehityksen halliksi?

Tarkastuslautakunta pohti, olisiko yhtiölle tarkoituksenmukaista asettaa vuositavoitteita esimerkiksi tapahtumien järjestämiseen liittyen. Tavoitteita voisi olla tarkoituksenmukaista harkita yhdessä kaupungin elinvoimatavoitteiden tai kulttuuritoimijoiden kanssa.

Yrke Kiinteistöt Oy

Yhtiö toimii itsenäisesti liiketaloudellisin perustein	Toteutui
Vastataan yritysten tilatarpeisiin	Toteutui osittain
Toiminta ei vääristä markkinatilannetta	Ei voitu arvioida
Prosessit ja toimintatavat ovat tehokkaita ja palvelut vastaavat yritysten vaatimuksiin ja tarpeisiin	Ei voitu arvioida

Talousarviotavoitteiden toteumista on kommentoitu tilinpäätöksessä, mutta mittareiden saamia arvoja ei ole raportoitu, eikä yhtiön tulosvaikutusta konsernin tulokseen ole kerrottu. Itse tavoitteet ovat myös ilmaan jääviä. Tavoitteet ovat samat kuin vuonna 2020. Yhtiön tavoiteasetantaa tulisi kehittää konkreettisempaan suuntaan. Sekä Yrken että MW-Kehitys Oy:n sisäisessä toiminnassa on lukuisia konkreettisia ja mitattavia asioita, joita voisi olla tarkoituksenmukaista jalostaa valtuustotason tavoitteiksi yhdessä yhtiön johdon kanssa.

Yrke Kiinteistöt Oy:n perusliiketoiminta muodostuu toimitilojen vuokrauksesta. Yhtiön omistamalla toimitiloilla on rooli niin perusteellisuuden kuin myös kaupan ja keskustapalvelujen edistämisessä. Tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan kiinteistöyhtiö on

tarkoituksenmukainen edelleen, jotta kaupunki voisi olla kiinnostava yritysmarkkinoilla. Myös MW-Kehitys Oy:n yrityspalvelujen tuloksellinen toiminta edellyttää tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan Yrke-kiinteistöyhtiön olemassaoloa.

Kaupunkistrategia vuodelta 2016 ja elinkeinostrategia vuodelta 2017 ohjaavat edelleen Yrken toimintaa. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan on tärkeää, että strategiat ovat ajan tasalla ja tarkoituksenmukaisia ohjaamaan kaikkea toimintaa. Strategiatyö on nyt kaupungissa aloitettu.

MW-kehitys Oy

Yhtiön toiminta on taloudellisesti tasapainossa	Toteutui
Yrityspalvelut auttavat asiakasyrityksiä taloudelliseen menestykseen	Ei voitu arvioida
Keskustaajamien liiketaloudellinen elinvoima ja saavutettavuus paranee	Ei voitu arvioida
Oman henkilöstön osaaminen on ajantasaista	Ei voitu arvioida
Kehitysyhtiön palvelut ovat kaupunkistrategiassa elinkeinojen kehittämiseksi asetettujen vaatimusten mukaisia	Ei voitu arvioida
Avoimen sektorin ja yritysten osuus työpaikosta pysyy suurena	Ei voitu arvioida
Prosessit ja toimintatavat ovat tehokkaita ja palvelut vastaavat yritysten vaatimuksiin ja tarpeisiin	Ei voitu arvioida
Kehitysyhtiö on elinvoiman, asumisen ja työssäkäynnin asiantuntijayritys	Ei voitu arvioida

Yhtiön tavoitteet ovat olleet lähes samat jo vuodesta 2019. Tarkastuslautakunta huomautti jo vuoden 2019 arviointikertomuksessa, että tilinpäätöksessä ei ole raportoitu vuositavoitteiden toteutumisesta mitään. Edelleenkin raportointia juuri ole lisätty.

Kolmen ensimmäisen tavoitteen osalta on tilinpäätöksessä todettu niiden toteutuneen, mutta mittareiden saamat arvot puuttuvat. Näin ollen tarkastuslautakunta ei kykene muodostamaan omaa käsitystään muiden kuin ensimmäisen tavoitteen toteutumisesta.

Keskustaajamien liiketaloudellinen elinvoima ja saavutettavuus paranee talousarviomittarin mukaan sillä, että osallistutaan maankäytön ja joukkoliikenteen suunnitelmatyöhön. Tarkastuslautakunta ei näe todellista yhteyttä näiden välillä.

Tämän tasoinen raportointi ei palvele valtuuston päätöksentekoa. Tavoitteet ovat ympäröiväisiä ja mahdollistavat puutteet raportoinnin tasossa. MW-Kehityksen omat sisäiset

tavoitteet ovat enemmän toimintaa kuvaavia ja mitattavampia. Sekä tavoitteiden määrittely että raportointi on saatettava kuntoon viimeistään seuraavassa tilinpäätöksessä.

Aktiivisessa yrityskontaktoinnissa on tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan noin 600 yritystä alueella. Lisäksi yhtiön kertoman mukaan on alueen ulkopuolella satoja yrityksiä, joihin kohdennetaan viestintää. MW-Kehitys myös toteuttaa erilaisia hankkeita. Sekä kansallinen että EU-tason hankerahoitus on tarkastuslautakunnalle kerrotun mukaan ollut korkealla tasolla ja hankkeilla on myös työllistävä vaikutus. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan MW-kehityksen hankkeiden tulee olla sellaisia, joista jää kaupunkiin pidempiaikainen hyöty.

Kaupunki antaa yhtiölle avustusta, vuonna 2021 yht. 585 tuhatta euroa. Kaupungilla ei ole yhtiön kanssa sopimusta siitä, mitä kaupunki avustuksen vastineena saa. Koska MW-Kehitys on vain osittain julkisomisteinen yhtiö, kaupunki ei voi tehdä yhtiöltä suorahankintoja. Sopimus tulisi kilpailuttaa, pienosakkaat ostaa ulos tai määritellä avustuksen antamiselle ehdot. Päätöksiä ei ole vielä tehty, mutta asiaa valmistelemaan on nimetty työryhmä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaikesta sopimuksettomasta toiminnasta tulee päästä eroon viivytyksettä.

Justiina Ateriapalvelut Oy

Tyytyväisyyskyselyt eri asiakasryhmille	Toteutui
Palvelusopimukset ja liitteet	Toteutui osittain
Säännölliset tapaamiset tilaajan kanssa	Toteutui
Toiminta vastaa yhtiön liiketaloudellisia tavoitteita	Toteutui
Uusien asiakkaiden ja palveluiden kartoitus ja hankinta	Toteutui osittain
Työn vaativuuden arviointi	Toteutui
Koulutuksen järjestäminen koulutussuunnitelman mukaan	Toteutui
Perehdyttämisprosessi	Toteutui
Jamix-tuotannonohjausjärjestelmä	Toteutui
Uuden ruokasuosituksen mukaiset tarkistukset	Toteutui

Yhtiön osalta tavoitteiden raportointi on parantunut aiemmista vuosista, sillä tilinpäätöksessä 2021 on raportoitu kaikkien tavoitteiden toteutumisesta. Tavoitteet ovat tilinpäätöksessä ilmoitetun tiedon mukaan toteutuneet tilikaudella hyvin. Asiakastyytyväisyyskyselyä

koskevan tavoitteen osalta tarkastuslautakunta toteaa, että mielekkäämpää olisi tavoitella asiakastytytyvyyden kasvua kuin sen pelkkää mittaamista.

Kaupunginhallitus vastaa konserniohjauksesta. Valtuusto asetti talousarviossa tytäryhteisöille vuositavoitteita, joiden toteutumisesta on raportoitu tilinpäätöksessä heikosti. Tämä sama huoli on esitetty jo edellisten vuosien arviointikertomuksissa, eikä asiaan ole juuri tullut muutosta.

Lisäksi on aiheellista esittää huoli, onko valtuuston asettamia tavoitteita käyty yhdessä läpi yhtiöiden toimitusjohtajien ja hallitusten kanssa, koska valtaosalta yhtiöistä puuttuu raportointi siitä, mitä odotettiin. Tavoitteet ovat paikoin ympäröityjä ja mahdollistavat puutteet raportoinnin tasossa. Nykyisellään raportointi ei palvele valtuuston päätöksentekoa. Yhtiöt ovat lisäksi kaupungin talouden kipukohta. Yhtiöillä on suhteellisen paljon lainakantaa, eikä yksikään yhtiö tule omillaan toimeen. Näin ollen yhtiöiden ohjaaminen talousarvion kautta on ensisijaisen tärkeää.

Konserniohjeen mukaan tytäryhteisöt raportoivat kaupungille toimintansa ja taloutensa kehittymisestä sekä kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta neljännesvuosittain konsernijohton määräämällä tavalla. Tarkastuslautakunta kysyy hallitukselta, miten raportointi on toteutunut ja millaista raportointia hallitus on edellyttänyt yhtiöiltä?

Tarkastuslautakunta pyytää kaupunginhallitusta viivytyksettä selvittämään vuositavoitteiden toteumat ja raportoimaan niistä kaupunginvaltuustolle.

6. Yhteenveto tarkastuslautakunnan havainnoista

Kuntalain 121 §:n mukaan kaupunginhallituksen on annettava valtuustolle lausunto toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Tarkastuslautakunta toivoo kaupunginhallituksen vastinetta valtuustolle seuraaviin asioihin:

1. Valtuusto asettaa vuosittain kaupunkistrategiasta johdetut toiminnalliset vuositaivoitteet. Talousarviossa toiminalliset tavoitteet on paikoin kuvattu ilmaan jäävästi tai ovat yleismaailmallisia. Talousarviossa on rinnalle asetettu tavoitetaso- ja mittari-sarakkeet. Asiaa ulkopuolelta tulkitseva ei välttämättä ymmärrä, mikä on konkreetti-nen ja tavoiteltu asian tila vuoden lopussa tai millä toteuma on mitattu. Kaupungin-hallituksen vastineessa todetaan, että tavoiteasetantaa on kehitetty, mutta se ei vielä näy vuoden 2021 talousarviossa eikä tilinpäätöksessä. Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä valtuustolle niiden tavoitteiden toteutumien osalta, joita tarkastuslauta-kunnan ei ollut mahdollista arvioida epäselvän ilmaisun vuoksi.
2. Tarkastuslautakunta kysyy kaupunginhallitukselta, millaista keskustelua yhtiöiden johdon kanssa on tavoiteasetannan yhteydessä käyty ja ovatko yhtiöt tietoisia, mitä heiltä on odotettu? Tarkastuslautakunta kysyy kaupunginhallitukselta, miten konser-niohjeen mukainen raportointi on tilikaudella toteutunut ja millaisia raportointia hal-litus on edellyttänyt yhtiöiltä? Lisäksi tarkastuslautakunta pyytää kaupunginhallitusta hankkimaan valtuustolle selvityksen kaikista yhtiöistä liittyen valtuuston asettamien vuositavoitteiden toteutumiseen.
3. Talouden tasapainottamisohjelma käynnistettiin vuonna 2018. Tavoite oli säästää käyttötalousmenoista 3 milj. euroa vuosina 2018–2021. Lukuisat toimenpiteet eivät toteutuneet ja säästöt olivat marginaaliset. Lisäksi tilinpäätöksessä 2021 tehtyjen oi-kaisujen johdosta taseen kumulatiivinen alijäämä on tilinpäätöksessä nyt 1,07 milj. euroa. Tämä aiheuttaa kuntalain mukaisen talouden tasapainottamisveloitteen. Vuonna 2021 käynnistettiin uusi tasapainottamistyö, mutta työ on jäänyt tilikaudella kesken. Tasapainottamistoimenpiteiden tulee olla konkreettisia ja toteutumisesta tu-lee raportoida toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta kysyy kaupunginhallituk-selta, mitkä ovat tämänhetkisen suunnitelman vaikuttavimmat toimet talouden tasa-painottamiseksi?

Tarkastuslautakunta esittää kaupunginvaltuuston päätettäväksi, että kaupunginhal-litus ottaa huomioon arviointikertomuksessa esitetyt havainnot ja esittää syyskuun 2022 loppuun mennessä valtuustolle, mihin toimiin niiden johdosta on ryhdytty.

7. Arviointikertomuksen hyväksyminen

Mänttä-Vilppulassa 23.5.2022

Pentti Paananen
puheenjohtaja

Tauno Mäkelä
varapuheenjohtaja

Kyllikki Lahtinen
jäsen

Laura Linkoneva
jäsen

Seppo Tamminen
jäsen